

«فرهیختگان» بررسی کرد

سهم پارک‌های علم و فناوری از بودجه وزارت علوم فقط ۱/۷ درصد

زهرا فریدزادگان

روزنامه نگار

به جرات می‌توان گفت تغییر مدل توسعه اقتصادی در کشورهای روبه‌رشد و حرکت به سمت تولید دانش محور در دهه‌های اخیر میسر نبوده است، مگر با ایجاد پارک‌های علم و فناوری و استقرار و فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان. درواقع از زمانی که پارک‌های علم و فناوری در کانون توجه سیاستگذاران اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته قرار گرفت، مسیر تحقق رشد اقتصادی نیز کوتاه‌تر شد. این مهم، در بیش از یک دهه گذشته مورد توجه سیاستگذاران ایران بوده و برنامه‌ریزی برای ایجاد و گسترش پارک‌های علم و فناوری برای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در دستور کار قرار گرفته است. دولت سالانه و در روند تدوین لایحه بودجه، بخشی از منابع خود را در قالب بودجه به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به‌عنوان متولی ایجاد پارک‌های علم و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری به‌عنوان حامی شرکت‌های فناوری و دانش‌بنیان اختصاص می‌دهد که طبیعتاً این نهادها با در نظر گرفتن اولویت‌ها و اهمیت بخش‌های زیرمجموعه خود، بودجه لازم را در اختیار آنها قرار می‌دهند. در این گزارش بودجه پارک‌های علم و فناوری سراسر کشور در لایحه بودجه سال ۹۹ مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

سهم پارک‌ها؛ ۱/۷ درصد بودجه وزارت علوم

لایحه بودجه سال ۹۹ درحالی هفدهم آذرماه سال جاری از سوی رئیس‌جمهوری تقدیم مجلس شد که سهم وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از کل بودجه کشور معادل ۱۹ هزار و ۵۸۰ میلیارد تومان تعیین شده است. این درحالی است که طبق محاسبات انجام‌شده از میزان بودجه ۳۲ پارک علم و فناوری زیرمجموعه وزارت علوم و تحقیقات، دولت در سال ۹۹ معادل ۲۳۳ میلیارد و ۱۱۹ میلیون تومان بودجه برای پارک‌های علم و فناوری در لایحه بودجه در نظر گرفته است. به این ترتیب سهم پارک‌های علم و فناوری در بودجه وزارت علوم حدود ۱/۷ درصد است که به نظر می‌رسد با وجود اهمیت فعالیت پارک‌های علم و فناوری در توسعه اقتصادی کشور، این رقم بسیار اندک و به‌عبارتی ناچیز است. البته مهدی کشمیری، قائم‌مقام معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم درباره وضعیت بودجه فناوری در لایحه بودجه ۹۹ گفته است که در صورت تصویب تبصره‌های لایحه بودجه، بودجه فناوری افزایش خواهد داشت. در لایحه بودجه ۹۹ بخشی از بودجه حوزه فناوری و نوآوری در قالب تبصره‌ها به منابع

خاصی اختصاص داده شده است. بنابراین اگر بودجه در نظر گرفته‌شده برای پارک‌های علم و فناوری مصوب و محقق شود، می‌توان گفت این بودجه نسبت به سال گذشته پنج تا هفت درصد رشد داشته است.

افزایش قابل توجه بودجه پارک‌های علم و فناوری

براساس آمارهای به‌دست‌آمده، بودجه پارک زیست فناوری خلیج فارس (قشم) در لایحه بودجه سال ۹۹ در مقایسه با بودجه این پارک در سال ۹۸ با کاهش سه درصدی مواجه شده است. همچنین بودجه پارک علم و فناوری لرستان نسبت به سال گذشته یک درصد کاهش داشته است. اما طبق آمار مندرج در لایحه بودجه سال ۹۹، بودجه پارک‌های علم و فناوری در سایر استان‌های کشور، از دوتا ۲۳ درصد رشد داشته است. به این ترتیب بودجه پارک‌های علم و فناوری استان‌های هرمزگان و همدان با دو درصد، مرکزی و کرمانشاه با سه درصد، استان خراسان جنوبی با ۶ درصد، استان البرز و دانشگاه تهران و صنعتی شریف با هفت درصد و استان قزوین با هشت درصد رشد تک‌رقمی داشته است. اما بودجه در نظر گرفته‌شده برای پارک‌های علم و فناوری در استان‌های سمنان، خراسان شمالی، فارس، کرمان، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، گیلان، سیستان و بلوچستان، یزد، آذربایجان غربی، کردستان، آذربایجان شرقی، ایلام و اردبیل به ترتیب از ۱۰ تا ۲۳ درصد رشد داشته است.

عدم تحقق کامل بودجه سال ۹۸

اگرچه طبق آیین آمار، بودجه پارک‌های علم و فناوری در سراسر کشور، در لایحه بودجه سال ۹۹ افزایش داشته، اما آیا بودجه تخصیص داده‌شده در سال ۹۸، به‌طور کامل به آنها اختصاص داده شده است یا همچنان پارک‌های علم و فناوری با عدم تخصیص بودجه و در نتیجه کمبود منابع مالی مواجه هستند. بسیاری از روسای پارک‌های علم و فناوری در سراسر کشور بر این نکته تأکید دارند که ارقام لایحه بودجه معمولاً کفاف فعالیت‌های آنها را نمی‌دهد، مضاف بر اینکه هنوز بودجه سال ۹۸ به‌طور کامل به پارک‌ها اختصاص داده نشده و لذا افزایش بودجه سال ۹۹ اگرچه اتفاق خوشایندی است، اما در صورتی که دولت به تعهدات سال گذشته خود به‌طور کامل پایبند نباشد، بی‌شک افزایش بودجه سال ۹۹ نیز چندان اهمیت پیدا نمی‌کند و عملاً تأثیری بر رشد و توسعه فعالیت پارک‌های علم و فناوری نخواهد داشت.

ضرورت توسعه کیفی پارک‌ها

اکنون که تحریم‌های اقتصادی، بخش تولید و صنعت کشور را نشانه گرفته است، دستیابی به اقتصادی پویا و

میزان و درصد تغییر بودجه سال ۹۹ نسبت به سال ۹۸ در لایحه بودجه سال آینده (تومان)			
پارک علم و فناوری	سال ۹۸	سال ۹۹	درصد تغییر
پارک زیست فناوری خلیج فارس (قشم)	۴,۰۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۹۱۵,۰۰۰,۰۰۰	-۳
لرستان	۵,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۲۳۱,۸۰۰,۰۰۰	-۱
دانشگاه تربیت مدرس - پارک علم و فناوری	۱۰,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	-
هرمزگان	۹,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۹۵۲,۰۰۰,۰۰۰	۲
همدان	۵,۶۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۷۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۲
مرکزی	۱۳,۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۳۱۵,۲۰۰,۰۰۰	۳
کرمانشاه	۱۴,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۷۲۹,۷۰۰,۰۰۰	۳
خراسان جنوبی	۷,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۸,۳۶۹,۸۰۰,۰۰۰	۶
البرز	۲,۵۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۷
دانشگاه تهران - پارک علم و فناوری	۲۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۷
دانشگاه صنعتی شریف - پارک علم و فناوری	۵,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۷
قزوین	۴,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۴,۹۹۰,۶۰۰,۰۰۰	۸
سمنان	۱۱,۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۱۷۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۰
خراسان شمالی	۶,۳۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۳۱,۸۰۰,۰۰۰	۱۰
فارس	۱۴,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۷۳۰,۵۰۰,۰۰۰	۱۱
کرمان	۱۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۴۷۸,۱۰۰,۰۰۰	۱۱
خلیج فارس (بوشهر)	۹,۵۹۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۶۸۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۱
چهارمحال و بختیاری	۷,۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۲۰,۶۰۰,۰۰۰	۱۲
گیلان	۱۹,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۱,۶۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳
سیستان و بلوچستان	۹,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۲۰۲,۶۰۰,۰۰۰	۱۴
یزد	۱۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۶۲۵,۵۰۰,۰۰۰	۱۵
آذربایجان غربی	۶,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۹۹۶,۶۰۰,۰۰۰	۱۵
کردستان	۸,۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۲۹۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۶
آذربایجان شرقی	۱۲,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۶۳۲,۳۰۰,۰۰۰	۲۳
ایلام	۴,۶۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۶۶۵,۹۰۰,۰۰۰	۲۳
اردبیل	۶,۲۷۴,۵۰۰,۰۰۰	۷,۷۳۰,۸۰۰,۰۰۰	۲۳
خوزستان	۹,۴۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۷۰۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۴
مازندران	۷,۷۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۶۶۰,۸۰۰,۰۰۰	۲۵
زنجان	۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۳۰,۷۰۰,۰۰۰	۲۷
خراسان رضوی	۱۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۸
قم	۴,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۶۳۵,۲۰۰,۰۰۰	۳۵
کهگیلویه و بویراحمد	۵,۱۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۷,۳۰۹,۷۰۰,۰۰۰	۴۲

کاربردی و دانش‌بنیان که قادر به شکستن تحریم‌ها باشد، باید به‌عنوان یک راهکار در سیاستگذاری دولتمردان نقش پررنگ‌تری داشته باشد. تجربه نشان داده کشورهای توسعه‌یافته از جمله چین، روسیه، ژاپن و... برای تحقق اهداف توسعه اقتصادی خود، مراکز علمی و پارک‌های علم و فناوری متعددی راه‌اندازی کرده‌اند تا بازوی اجرایی تحقق راهبرد مذکور باشند. این پارک‌ها مورد حمایت ویژه دولت قرار می‌گیرند و بودجه‌های کلانی به آنها اختصاص پیدا می‌کند. پارک‌های علم و فناوری را می‌توان به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم برای تسهیل شکل‌گیری و رشد شرکت‌های دانش‌بنیان دانست و از این رو توسعه آنها در مسیر حرکت به سمت اقتصاد دانش‌بنیان، یک الزام محسوب می‌شود. ناگفته نماند اگرچه تأسیس و حمایت از پارک‌ها در سیاست‌ها و قوانین کشور مورد تأکید قرار گرفته، با این حال روند توسعه آنها در سال‌های اخیر نشان می‌دهد رویکرد کلی سیاست‌ها و قوانین بیشتر متمایل به توسعه کمی این پارک‌ها بوده و در مواردی ارتقای کیفی

کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به‌عبارت دیگر، با اینکه حدود ۲۰ سال از تأسیس اولین پارک علم و فناوری در کشور می‌گذرد، اما هنوز درک درستی از کارکرد موثر و مورد انتظار آنها وجود ندارد و به همین دلیل اغلب ارزیابی‌های انجام‌شده درمورد پارک‌های علم و فناوری، صرفاً رشد کمی آنها را نشان می‌دهد. این درحالی است که به جز تعداد معدودی، اغلب پارک‌های علم و فناوری کشور در حد یک مرکز رشد باقی مانده‌اند و نمی‌توان عملکردی در حد پارک علم و فناوری از آنها انتظار داشت. در این میان بخش قابل توجهی از پارک‌های علم و فناوری کشور با مشکل بودجه به‌خصوص بودجه عمرانی مواجه هستند، درحالی که بودجه‌های عمرانی برای توسعه زیرساخت‌ها جهت تحقق بازدهی مطلوب امری ضروری است. نکته قابل توجه اینکه اعتبارات بودجه‌ای ممکن است به دلیل نوسانات متعدد در درآمدها و هزینه‌های دولت به‌طور کامل محقق نشود و همین امر مسیر حرکت این پارک‌ها به سمت اهداف کیفی خود را دشوار می‌کند.

بودجه ۷ دانشگاه بزرگ تهران در سال ۱۳۹۹ (میلیارد تومان)

۴۸۸

دانشگاه تهران

۳۳۲

دانشگاه امیرکبیر

۳۸۷

دانشگاه شریف

۱۹۰

دانشگاه خواجه نصیر

۲۷۷

دانشگاه علم و صنعت

۴۳۳

دانشگاه شهید بهشتی

۳۵۸

دانشگاه تربیت مدرس

تغییر هزار کدرشته محل دانشگاه علمی- کاربردی

محمدحسین امید در دومین جشن دانش‌آموختگان دانشگاه جامع علمی- کاربردی استان آذربایجان شرقی با اعلام اینکه این دانشگاه براساس نیاز جامعه رشته‌های خود را تغییر می‌دهد، گفت: «حدود ۱۴ هزار کدرشته در کشور داشتیم که به جز ۵۰۰۰ مورد، بقیه را حذف کردیم و این نشانگر حرکت متناسب با هدف جامعه است.» او ادامه داد: «بزرگ‌ترین هدف از ایجاد این دانشگاه، تربیت کسانی است که مهارت لازم و توانایی ایجاد شغل را داشته باشند.»

رئیس دانشگاه جامع علمی- کاربردی افزود: «دانشگاه جامع علمی- کاربردی، یک دانشگاه انعطاف‌پذیر و پویاست، چراکه هر ساله رشته‌های این دانشگاه متناسب با نیاز جامعه تغییر می‌کند.» وی گفت: «در این دانشگاه کارفرما تربیت می‌کنیم تا کارمند؛ زیرا تمام کسانی که در این دانشگاه آموزش می‌بینند در هر زمینه‌ای مهارت‌های لازم را کسب می‌کنند.» امید افزود: «از حدود ۵۰۰۰ کدرشته محل، ۱۰۰۰ کدرشته در کشور منسوخ شده و بنابر شرایط جامعه تغییر می‌کند.»

کاهش رشته‌های ممنوعه برای تحصیل دانشجویان خارجی

عبدالحمید علیزاده، مدیرکل امور دانشجویان غیرایرانی سازمان امور دانشجویان از کاهش رشته و شعاع مناطق ممنوعه برای تحصیل اتباع خارجی خبر داد. او گفت: «در ۳ سال اخیر یکی از کارهایی که در حوزه دانشجویان خارجی صورت گرفته است، کاهش شعاع مناطق ممنوعه برای تحصیل اتباع خارجی بوده که یک کار بین بخشی میان چند وزارتخانه، مقام دولتی و وزارتی رخ داده است.» وی ادامه داد: «ما امروز در صدد هستیم این شعاع منطقه ممنوعه را به کوچک‌ترین حد ممکن برسانیم.» مدیرکل امور دانشجویان غیرایرانی سازمان امور دانشجویان ادامه داد: «همچنین بسیاری از رشته‌هایی که برای تحصیل اتباع خارجی ممنوع بود، امروز دیگر ممنوعیتی ندارد و نهاد‌های مربوطه رسماً آن را ابلاغ کرده‌اند.» وی یادآور شد: «این دو موضوع یعنی کاهش شعاع مناطق ممنوعه و کاهش رشته‌های ممنوعه ویژه اتباع خارجی دارای دو حسن است؛ اول اینکه، تنوع ملیتی دانشجوی خارجی را در دانشگاه‌های ما افزایش می‌دهد و برخی مناطق محدود به یک ملیت نمی‌شوند، دوم اینکه رشته‌های ما از تنوع خاصی برخوردار می‌شوند.»

عاملی: علوم انسانی در کشور تحقیر شده است

سعیدرضا عاملی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی در مراسم ویژه هفته پژوهش با بیان اینکه در کشور ما علوم انسانی تحقیر شده است، گفت: «علوم انسانی باید مرکز سیاستگذاری باشد تا انسان و آسایش آن ملاک عمل قرار گیرد.» عاملی گفت: «عصبیت علمی گاهی سبب می‌شود بر امری اصرار شود و با نشان دادن بخشی از واقعیت می‌خواهد بگوید همه چیز همین است. درحالی که باید برای فهم مسیر را باز گذاشت.» او اضافه کرد: «در کشور ما علوم انسانی تحقیر شده؛ اینکه اگر نتوانستید پزشکی و مهندس شوید به علوم انسانی بروید. بعدها بازاریابی یکپارچه ارتباطی در علوم تجربی حاکم شد، همچنین شبیه‌سازی هستی در دستور کار علوم تجربی قرار گرفت و این نگرش که هر روز علم جدید کشف می‌شود که ممکن است علم قبلی را نقض کند. شبیه‌سازها به این نتیجه رسیده‌اند که به‌نژ هر چیزی بردارند.» عاملی عنوان کرد: «اکنون بیش از ۷۰ درصد طبقه متوسط از وضعیت کشور ناراضی هستند. اگر ۱۲ هزار کارآگاه هسته‌ای در جهان مورد استفاده قرار گیرد، دود غلیظی جهان را احاطه می‌کند، در این صورت دمای کره زمین به منفی ۵۰ درجه می‌رسد و همه موجودات از بین می‌روند، بنابراین لازم است از نظامی‌گری فاصله بگیریم.»